

POTREBA PO PROFESIONALIZMU

Navada je postala, da *Folklorniku* v uvod zapišem nekaj besed, ki niso vezane neposredno na njegovo vsebino. In ker je navada železna srajca, naj tudi tokrat ne bo drugače. Folklorna dejavnost na Slovenskem je v celoti ljubiteljska. Ljubiteljska v najzlahtnejšem pomenu te besede – v pomenu, da jo tisti, ki se ukvarjajo z njo, ljubijo, in (morda žal) tudi v pomenu, da tisti, ki se ukvarjajo z njo, razen zares redkih izjem, za svoje delo ne dobivajo plačila, vsaj takega ne, da bi se z njim lahko dostojno preživljali. In tako ni od včeraj, temveč tako rekoč od nekdaj. Ta skoraj popolni večdesetletni neprofesionalizem je pustil sicer nekatere pozitivne sledi, kot so blizkost izpričanega in folkloriziranega izročila, razvitost folklorne dejavnosti v vaških okoljih, nekomercialna usmerjenost, sorazmerno majhna stiliziranost in avtoriziranost folkloriziranega izročila idr., ob tem pa ne gre zanemariti njegovih negativnih posledic, kot so pomanjkanje strokovnega kadra, pomanjkanje novejših in sodobnejših raziskav, novih iskanj, sodobnejših interpretacij, medijske prepoznavnosti, priznavanja na državnih in mednarodni ravni, razvoj z dejavnostjo povezanega izobraževanja na univerzitetni ravni idr.

Menim, da je skrajni čas, da bi dobili več ljudi, ki bi se s folklorno dejavnostjo ukvarjali poklicno – torej profesionalno. Verjetno je popolna utopija razmišljati o slovenski profesionalni folklorni skupini, menim pa, da ni utopija razmišljati o nekaj profesionalnih vodjah folklornih skupin oziroma strokovnih delavcih, ki bi se ukvarjali z raziskovanjem, razvijanjem novih programov, posredovanjem znanj manj izkušenim, s pomočjo folklornim skupinam ipd., morda o nekaj korepetitorjih, kostumografih, šiviljah ipd. Zlasti kakšna folklorna skupina, ki jo imamo za večjo in veličastnejšo, v prihodnje brez profesionalnega strokovnega vodstva ne bo zmogla sebi primerne in zaslužnega kakovostnega razvoja.

Ne nazadnje skoraj izključno od folklorne dejavnosti v Sloveniji živita ali imata v zvezi s tem resne namene dva pripadnika srbske manjšinske etnične skupnosti, precejšen del dohodka nekaterim predstavlja izdelava folklornih kostumov in verjetno bi se našlo še kaj, kar je mogoče v korist razvoja dejavnosti tržiti in se že trži. A to ni dovolj. Potrebovali bi ljudi, ki bi se izobraževali in bi izobraževali druge, ljudi, ki bi se ukvarjali predvsem s plesom, raziskovanjem, publiciranjem, ne nazadnje z lobiranjem, iskanjem boljših pogojev za delovanje folklornih skupin, za več sredstev – torej ljudi, ki bi svoje življenje z ljubeznijo, a ne zgolj ljubiteljsko posvetili folklorni dejavnosti in bi od svojega dela lahko tudi dostojno živeli.

Čas temu ni najbolj naklonjen, a tudi v preteklosti očitno ni bil ali pa ga nismo znali ustrezno izkoristiti. Pogosto smo se skrivali za ljubiteljstvom in zanemarjali prednosti, ki jih prinaša profesionalizem. Folkloriziranega plesnega izročila nam ni uspelo ustrezno vključiti ne v osnovnošolski sistem izobraževanja, kjer so bili nekateri koraki v zadnjem desetletju sicer narejeni, še manj smo ga v okviru rednega izobraževanja približali dijakom in študentom. Nekatere generacije študentov etnologije in kulturne antropologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani so imele sicer možnosti nekaj deset ur v času štiriletnega študija poslušati predavanja o ljudskem plesu, a to je tudi vse, kar je bilo ponujeno. Bila je le teorija, kaj pa praksa? Študij etnomuzikologije, še manj etnokoreologije ni obstajal.

V zadnjem času se nekaj premika na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer obstaja Katedra za etnomuzikologijo, a kot kaže, na njej slovenskemu plesu poseben prostor ni namenjen, kaj šele, da bi bil študij namenjen prav njemu. Podobno je na novo ustanovljeni plesni akademiji, kjer je mogoče vpisati več različnih smeri študija plesa, a v nobeno ni vključeno plesno izročilo, kaj šele, da bi obstajala tovrstna samostojna smer. Da o Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani ne izgubljam besed, kajti Meta Zagorc, ki je študentom predstavila vsaj nekaj tem s področja plesnega izročila, se je upokojila, nasledniki pa se zanj, po odzivih na pobude sodeč, ne zmenijo.

Ne gre za to, da bi zgolj negodovali nad stanjem, ki smo mu priča, gre za to, da smo mnogokrat preveč ponižni in čakamo, da nam bodo stvari ponujene, sami pa očitno nismo sposobni storiti več, kot storimo. Le zakaj si na plesni akademiji ne bi izborili prostora, zakaj pustimo, da se profesionalizirajo lutkovna gledališča, da imamo Slovenci skoraj samoumevno profesionalna in polprofesionalna gledališča, profesionalne in polprofesionalne pevce in instrumentaliste, da imamo seveda profesionalni balet in opero, kup profesionalnih sodobnih plesalcev in še mnogo drugega, kar obstaja hkrati na ljubiteljski in profesionalni ravni, nimamo pa profesionalnih folklornikov? Vzrok je nesmiselno iskati v drugih. Skromnost je lepa čednost, a menim, da bi nam vsaj včasih koristilo, če bi se ji odpovedali in si s tem in z drugimi dobrimi lastnostmi, ki jih nedvomno ni malo, priborili ustrežnejše mesto v slovenskem kulturnem prostoru.

Na JSKD si novih delovnih mest, na katerih bi bili zaposleni ljudje, ki bi se ukvarjali s folklorno dejavnostjo, ni mogoče obetati. Težko je tudi v drugih državnih ustanovah, ki jim država in lokalne skupnosti krčijo sredstva za njihovo delovanje, čeprav se glede na interese in politična lobiranja stalno odpirajo tudi nova delovna mesta – žal ne za tiste, ki se ukvarjajo s folklorno dejavnostjo. Več možnosti ponujajo razpisi evropskih sredstev, kjer bi zaradi svoje aktualnosti, povezovanja preteklosti s sodobnostjo, povezovanja Slovenije z Evropsko unijo in državami, ki se borijo za vstop vanjo, zaradi potrebe po iskanju posebnosti in splošnosti

evropskega kulturnega prostora lahko posamezniki, ki se ukvarjajo s folklorno dejavnostjo, dobili vsaj priložnost nekajletnega sofinanciranja svojih prizadevanj. Obstaja tudi državna pomoč za samozaposlene v kulturi, pa folklornika, ki bi bil na ta način zaposlen, še vedno nimamo.

Slovenci imamo kar nekaj entuziastov s precej križi na hrbtu, ki bi storili vse in več za folklorno dejavnost, imamo kar nekaj mladih, ki iščejo svoj prostor znotraj folklorne dejavnosti in so pri tem izjemno uspešni, in imamo ljudi srednjih let, ki se s folklorno dejavnostjo srečujejo na novo ali se k njej ponovno vračajo. Vse družji ljubezen do folklorne dejavnosti, česar smo izjemno veseli, a ljubezni bi želeli dodati še kaj več. A dodati ji ne bo mogoče nič, če bodo ljudje, ki se s tem želijo profesionalno ukvarjati, čakali, da bodo k temu povabljeni. Ti časi so minili. Vsak si bo moral sam poiskati ustrezno mesto, tudi ustrezno plačilo, bi pa pri tem iskanju sam z veseljem pomagal in, če drugega ne, za kakovostne iskalce tovrstnih zaposlitev zastavil svojo besedo, besedo JSKD in zanjo poprosil še koga. Menim, da je potrebna predvsem korajža in verjetje v cilj, ki mu, prepričan sem, vsi skupaj sledimo. Glede izobraževanj, prireditev in založništva na JSKD z enim zaposlenim človekom, ki se ukvarja s to dejavnostjo, težko ponudimo več, kot nudimo v zadnjih letih – kot je razvidno tudi v tem *Folklorniku* ob utečenih stvareh vsako leto ponudimo kaj novega. Želimo si, da bi tudi v prihodnje izobrazili čim več ljubiteljskih vodij folklornih, pevskih in godčevskih skupin ter drugih ljubiteljev folklorne dejavnosti ter da bi s posebnimi izobraževanji – v sezoni 2011/12 posebno izobraževanje ponujamo mladim strokovnim vodjem folklornih skupin – nadgradili obstoječa znanja, da bi dvignili raven poustvarjanja pevskega izročila idr. A kakor koli se trudimo, nikoli ne bomo zmogli nadomestiti rednega izobraževalnega programa, ki bi ga folklorniki nujno potrebovali. Morda se najde posluš za to na akademiji za ples, morda kje drugje. Kdor si želi tovrstno izobraževanje ali službo, naj zagriže v delo, naj si prizadeva najti ustrezne stike, naj pokaže svoje zanimanje in naj ne čaka, da bo poklican.

Za konec tega uvodnika pa le še nekaj besed o vsebini številke, ki je pred vami. Ta je sicer dokaj jasno razvidna iz kazala, zato na tem mestu zgolj opomba, da v Strokovnih pretresih objavljamo dva prispevka sodelavk Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU s področja glasbenega izročila, sicer pa se je za to številko nabralo več prispevkov kot navadno s področja oblačilne dediščine. V iskanju ustreznih tem, namenjenih folklornikom, so se prispevki, ki pričajo o tem ali onem področju oblačilne kulture pojavili v precejšnjem obsegu, tem pa smo dodali prispevek o pečah in prilogo, ki prinaša opise, reprodukcije fotokopij in vzorcev peč, ki jih hrani Pokrajinski muzej v Mariboru. Naj ne bo narobe, če boste tokrat lahko več brali o nekdanjih splošnostih in posebnostih oblačenja, dogovarjamo pa se, da bi prihodnjo številko v večjem obsegu namenili plesnemu izročilu in njegovemu poustvarjanju. Nekaj prispevkov na

to temo imamo že zbranih, pričakujemo pa še druge. Tudi vas vabimo k pisanju – na temo plesa ali česa drugega –, kajti *Folklornik* bo naš, če ga bomo ustvarjali tisti, ki nam je namenjen. Doslej je bilo tako in obetam si, da bo tako tudi v prihodnje.

Vsem, ki ste pisali v tokratno številko, ISKRENA HVALA. Brez vas *Folklornika* ne bi bilo, kakor ga ne bi bilo brez tistih, ki ga berete. V uredništvu bomo tako kot doslej veseli pohval in pripomb, predvsem pa predlogov o tem, kakšno prihodnjo številko si želite, in seveda vaših prispevkov.

Urednik

